

* "Προτιμώ να είμαι επαναστάτρια και όχι σκλάβα"

Της Ισμήνης Μαθιουδάκη

Η ετυμολογία της λέξης "σουφραζέτα", προέρχεται από τη γαλλική λέξη suffrage η οποία σημαίνει ψήφος. Το ομώνυμο κίνημα των σουφραζετών διεκδικούσε το δικαίωμα της ψήφου περίπου από τα μέσα του 19ου αιώνα, έως ότου αυτό κατοχυρωθεί, στο πρώτο μισό του 20ου αιώνα πλέον, στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες.

Η Αγγλία είναι μια χώρα που αποτελεί ορόσημο για τον αγώνα των σουφραζετών, καθώς εκεί ιδρύθηκε το 1903 από την Έμελιν Πάνκχερστ η "Κοινωνική και Πολιτική Ένωση Γυναικών." Η αναγκαιότητα για μία τέτοια οργάνωση προέκυψε από την έλλειψη μίας σχετικής οργάνωσης, καθώς το Διεθνές Εργατικό Κόμμα δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί πολιτικά στις προσδοκίες του κινήματος των σουφραζετών. Έτσι, η Κοινωνική και Πολιτική Ένωση γυναικών ιδρύθηκε με βασική της διεκδίκηση την κατοχύρωση ίδιων πολιτικών δικαιωμάτων για τις γυναίκες και τους άνδρες, και με μότο τους την φράση "πράξεις, όχι λόγια".

Η αποτυχία του φιλελευθερισμού να στηρίξει το γυναικείο κίνημα.

Το 1906, όταν το φιλελεύθερο κόμμα του Asquith ήρθε στην εξουσία, οι ελπίδες της Κοινωνικής και Πολιτικής Ένωσης Γυναικών αναζωπυρώθηκαν, καθώς μόνο το φιλελεύθερο κόμμα θεωρούνταν ως το κόμμα που πρωτοπορούσε, προτείνοντας την κατοχύρωση του δικαιώματος ψήφου για τις γυναίκες ήδη από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα. Άλλωστε, ήταν ένας από τους βασικότερους εκπροσώπους του φιλελευθερισμού, ο Τζον Στιούαρτ Μιλ, που κατέθεσε πρώτος πρόταση για δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες στο βρετανικό εκλογικό σώμα, ήδη από το 1865. Όμως, η πεποίθηση των σουφραζετών ότι ο φιλελευθερισμός, ήδη από τη φύση του, προωθεί κοινωνικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις που στοχεύουν στον εκσυγχρονισμό της κοινωνίας, διαψεύστηκε.

Η επαναλαμβανόμενη άρνηση του Asquith να κατοχυρώσει το δικαίωμα ψήφου για τις γυναίκες, παρά το γεγονός ότι η πλειοψηφία του κόμματός του, από το 1908 και μετά στήριζε τη συγκεκριμένη πολιτικο-κοινωνική μεταρρύθμιση, οδήγησε αναπόφευκτα σε μία ριζοσπαστικοποίηση. Η τελευταία, δεν αφορούσε μόνο τα μέλη της Κοινωνικής και Πολιτικής Ένωσης Γυναικών, αλλά και πολλές γυναίκες που ανήκαν ιδεολογικά στο ρεύμα του φιλελευθερισμού. Αυτό αποδίδεται στις εξαιρετικά επιθετικές τακτικές που υιοθέτησε το φιλελεύθερο κόμμα απέναντι στις σουφραζέτες, μετά την αλλαγή πολιτικής του στο ζήτημα της γυναικείας ψήφου, που ακολούθησε την εκλογή του Asquith το 1908. Η φυλάκιση των σουφραζετών αποτελούσε κοινή πρακτική του κόμματός των φιλελεύθερων, με την Έμιλυ Πάνκχερστ και τις κόρες τις να έχουν φυλακιστεί αρκετές φορές και να κρατούνται υπό άθλιες συνθήκες σε μία απεγνωσμένη προσπάθεια καταδυνάστευσης του γυναικείου κινήματος. Οι απεργίες πείνας που ακολούθησαν από τις σουφραζέτες στις φυλακές Holloway, ως διαμαρτυρία στις συνθήκες κράτησης, αντιμετωπίστηκαν από την κυβέρνηση με την μέθοδο της αναγκαστικής σίτισης, που προκάλεσε την οργή μεγάλης μερίδας γυναικών, δημιουργώντας έτσι ένα νέο ρεύμα στήριξης στην Κοινωνική και Πολιτική Ένωση Γυναικών.

Η ριζοσπαστικοποίηση των πρακτικών της Κοινωνικής και Πολιτικής Ένωσης Γυναικών και η πορεία της 4ης Μαρτίου 1912. Καθώς το δικαίωμα ψήφου και το κίνημα των σουφραζετών

περιθωριωποιούνταν όλο και περισσότερο από το φιλελεύθερο καθεστώς, η πολιτική τους γινόταν όλο και πιο ριζοσπαστική. Η αιτία που οδήγησε στη ριζοσπαστικοποίηση τους, ήταν η συνειδητοποίηση ότι πρέπει να κερδίσουν μαχητικά το δικαίωμα ψήφου, το οποίο δεν θα τους παραχωρηθεί από το πολιτικό σύστημα. Η περίοδος αυτή της μαχητικότητας σηματοδοτείται από πολλές αντίστοιχες ενέργειες. Προκειμένου να προστατευθεί από την καταστολή και επαναφυλάκιση δημιουργήσε μία ομάδα γυναικών, που επονομαζόταν "ο σωματοφύλακας", ο ρόλος της οποίας ήταν να προστατεύει τις σουφραζέτες που είχαν φυγαδευτεί από την φυλακή προκειμένου να μην επαναφυλακιστούν. Η νέα περίοδος μαχητικότητας για το κίνημα των σουφραζετών αντικατοπτρίζεται στις δηλώσεις της Κρίσταμπελ Πάνκχερστ, η οποία σε συνέντευξη της στην Daily Chronicle στο Παρίσι, κλήθηκε να απαντήσει εάν φοβάται μήπως χαρακτηριστεί το κίνημα των σουφραζετών ως αναρχικό. Η απάντηση της ήταν : " δε φοβάμαι καθόλου, άλλωστε μαχόμαστε για μία επανάσταση."

Η περίοδος αυτή κορυφώθηκε με την εκστρατεία της 4ης Μαρτίου 1912 στο Λονδίνο από τις σουφραζέτες. Η καταψήφιση του νομοσχεδίου για το δικαίωμα της ψήφου, με 222 ψήφους υπέρ και 208 κατά, έκανε ξεκάθαρο το γεγονός ότι το δικαίωμα ψήφου θα έπρεπε να κερδηθεί με μάχη. Σε αυτή τη βάση, η Κοινωνική και Πολιτική Ένωση Γυναικών πραγματοποίησε μια εκστρατεία διαμαρτυρίας που στοχοποιούσε την ιδιοκτησία, ενώ προσπαθούσε να αποφύγει τη βία εναντίον φυσικών προσώπων. Η εκστρατεία αυτή ξεκίνησε με το σπάσιμο παραθύρων και βιτρινών, αλλά κλιμακώθηκε γρήγορα, καταλήγοντας στην καύση σπιτιών των ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων, καθώς και με το βομβαρδισμό δημοσίων κτιρίων με αποκορύφωση τον βομβαρδισμό του Αββαείου του Γουέστμινστερ.

Η τελική απόκτηση του δικαιώματος της ψήφου.

Μετά από την εκστρατεία της 4ης Μαρτίου 1912, οι ενέργειες των σουφραζετών γινόντουσαν όλο και πιο μαχητικές, προσπαθώντας ακόμα και να μπουν στο παλάτι του Μπάκιγχαμ προκειμένου να υποβάλλουν το αίτημά τους για ψήφο αυτοπροσώπως στο βασιλιά. Με την έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου όμως την 4η Αυγούστου του 1914. Οι φυλακισμένες σουφραζέτες αποφυλακίζονται, ενώ η Κοινωνική και Πολιτική Ένωση Γυναικών συνεχίζει να εκπροσωπεί τις γυναίκες και να πραγματοποιεί εκστρατεία για την αναγνώριση της εργασίας τους, καθώς λόγω του πολέμου οι γυναίκες άρχισαν να απασχολούνται σε νέα επαγγέλματα. Το 1918, ψηφίστηκε ο σχετικός νόμος, που επέτρεπε σε γυναίκες άνω των 30 ετών να ψηφίζουν.

Η διεθνής απήχηση του κινήματος των σουφραζετών, καθώς και η ρήξη του με το φιλελεύθερο καθεστώς, η οποία ακολουθήθηκε από την υιοθέτηση μαχητικών τακτικών αποτελεί ορόσημο για την νομική κατοχύρωση των γυναικείων δικαιωμάτων, ακόμα και περισσότερο από έναν αιώνα αργότερα. Παρά το γεγονός ότι η νομική κατοχύρωση ενός δικαιώματος δεν εξασφαλίζει την πολιτική ισότητα, η νίκη αυτή των σουφραζετών ήταν μια δυναμική σελίδα στον αγώνα για τη χειραφέτηση των γυναικών.

* Φράση της Έμελιν Πάνκχερστ προς υπεράσπιση του αγώνα των σουφραζετών